

Sygn. akt VII U 1260/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2014 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Danuta Malec

Protokolant: protokolant Kamil Jaśkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 26 sierpnia 2014 r. w Warszawie

sprawy E. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania E. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 13 maja 2014 r. znak: ENMS/10/(...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje E. F. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 marca 2014 roku.

Sygn. akt VII U 1260/14

UZASADNIENIE

W odwołaniu z dnia 11 czerwca 2014 roku od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 13 maja 2014 roku, E. F. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury. W odwołaniu podniósł, że w okresie od 1 kwietnia 1973r. do 31 sierpnia 1974r. pracował w gospodarstwie rolnym, a organ rentowy nie uwzględnił mu tego okresu do stażu pracy. (odwołanie k. 2 - 4).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 2 lipca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania. Organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie spełnia wszystkich warunków do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, przewidzianych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. nie posiada wymaganych na dzień 31.12.1998r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie staż w wymiarze 24 lat, 3 miesiące i 11 dni. Organ rentowy podniósł, iż nie uznał odwołującemu się okresu pracy w gospodarstwie rolnym ponieważ odwołujący nie był domownikiem, ani członkiem rodziny. Gospodarstwo należało do przyszłych teściów odwołującego. (k.7)

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 marca 2014 roku E. F. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę wraz z kwestionariuszem dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych. (k.1-4 a.r.)

Decyzją z dnia 13 maja 2014r. organ rentowy odmówił E. F. prawa do emerytury podnosząc, iż nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a tylko 6 lat 10 miesięcy 13 dni oraz nie osiągnął okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 25 lat. Organ uznał za udowodniony łączny staż 24 lat 3 miesiące 11 dni. Jednocześnie Zakład nie uwzględnił okresu pracy w gospodarstwie rolnym (...) od 1.04.1973r. do 31.08.1974r. ponieważ odwołujący nie był członkiem rodziny, jak również domownikiem. (k.57 a.r.)

Decyzja ta została zaskarżona w niniejszym postępowaniu.

W toku postępowania sądowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 18 czerwca 2014r. decyzję, w której ponownie odmówił E. F. prawa do emerytury. Zakład ustalił, że odwołujący się pracował w warunkach szczególnych przez 19 lat o miesięcy 1 dzień, ale nadal nie posiada ogólnego stażu pracy 25 lat, a posiada 24 lata 3 miesiące 11 dni. Zakład nadal nie uwzględnił wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym (...) od 1.04.1973r. do 31.08.1974r. (k.61 a.r.)

W dokumentacji doręczonej organowi rentowemu w dniu 28 marca 2014 roku, E. F. złożył zaświadczenie ze Starostwa Powiatowego w O. stwierdzającego, iż w ewidencji gruntów w latach 1973 do 1974 A. K. figurował jako właściciel nieruchomości rolnych o pow. 6,51 ha w miejscowości E. gmina W., a K. K. (1) figurowała jako właściciel nieruchomości o pow. 0,93 ha w miejscowości W.. (k. 23 a.r.)

Wnioskodawca E. F. zawarł związek małżeński z G. K. (córką A. i K.) w dniu 25 sierpnia 1977r. (k. 15 a.r.)

E. F. zamieszkał u narzeczonej i przyszłych teściów na kilka lat przed ślubem w kwietniu 1973r., po ukończeniu 19 lat. Przyszłą żonę znał od wielu lat, gdyż razem z rodzicami od dziecka przyjeżdżał na gospodarstwo do A. i K. K. (1) na letnisko. Wynajmowali oni bowiem pokoje dla letników i wycieczek. Poza tym pracowali na gospodarstwie rolnym, przy czym K. K. (1) była chorowita, przeszła wylew i mogła pracować w mniejszym zakresie. Mieli 5 dzieci- córka H. I. mieszkała z mężem w odrębnym domu w siedlisku rodziców, była w ciąży, a potem miała drugie dziecko, w związku z tym nie pomagała im na gospodarstwie. Z rodzicami mieszkała wtedy córka G., przyszła żona odwołującego. Pozostałe starsze dzieci A. i K. K. (1) nie mieszkały już z rodzicami. Wnioskodawca wcześniej mieszkał w W. z rodzicami. Przeniósł się na wieś za zgodą rodziców, ponieważ podobało mu się życie na wsi i związał się z G. K.. Odkąd zamieszkał na gospodarstwie rolnym to pracował na nim przy wszystkich pracach w polu i siedlisku, także przy inwentarzu żywym. W gospodarstwie pracował po 5-6 godzin dziennie, do czasu pójścia do wojska. Za pracę nie otrzymywał wynagrodzenia, był traktowany jako członek rodziny, jadał z nimi kolacje i śniadania, a obiady w szkole, a po ukończeniu szkoły był na ich pełnym wyżywieniu. W tym czasie odwołujący uczęszczał jeszcze do Technikum Mechanicznego w W. przy ul. (...), do której codziennie dojeżdżał. Wyjeżdżał rano autobusem ok. godziny 7.00 a wracał pomiędzy godziną 14-16. Pracował w gospodarstwie po szkole. W czerwcu 1974r. skończył szkołę, od 3 września 1974r. podjął pracę. Po miesiącu od zatrudnienia poszedł do wojska od 28 października 1974r., w którym był do 8 października 1976r. Po wojsku wrócił na wieś i w sierpniu 1977r. wziął ślub. Na tym gospodarstwie mieszka do dzisiaj, teściowie przepisali na córkę i odwołującego własność gospodarstwa. (k. 9-23 a.r. oraz zeznania świadków H. I. k. 24-25, E. W. k.25-26, odwołującego k. 26-27)

W ocenie Sądu zgromadzony w postępowaniu materiał dowodowy jest wystarczający do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Dokonując jego analizy Sąd uznał, iż złożone do akt sprawy dokumenty urzędowe nie budzą wątpliwości i w pełni zasługują na wiarę. Zostały wydane przez uprawnione do tego organy, w zakresie ich kompetencji i w przewidzianej prawem formie oraz nie były przez strony kwestionowane. Za wiarygodne Sąd uznał także dokumenty prywatne z uwzględnieniem, że stanowią one jedynie dowód złożenia zawartego w nich oświadczenia.

Odnosząc się do dowodów z przesłuchania w charakterze strony postępowania E. F. uznał Sąd, że zeznania strony dotyczące pracy na gospodarstwie rolnym przyszłych teściów w okresie od 1 kwietnia 1973 roku do 31 sierpnia 1974

roku, jako logiczne i spójne za w pełni wiarygodne. Znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadków, które także są wiarygodne jako rzetelne i obiektywne. Świadkowie (szwagierka i sąsiadka) potwierdzili fakt pracy odwołującego na gospodarstwie rolnym przyszyłych teściów w spornym okresie.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r. poz. 1440) ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu w wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39,40 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. 1 stycznia 1999r. osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) **okres składkowy i nieskładkowy**, o którym mowa w art. 27 (tj. co najmniej 20 lat dla kobiet i **25 lat dla mężczyzn**).

Zgodnie z ust. 2 powyższego przepisu emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu (ZUS), na dochody budżetu państwa.

Przepisami dotychczasowymi, o których mowa we wskazanych przepisach jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tekst jedn. Dz. U. z 1983r., nr 8 poz. 43). Zgodnie z par. 4 ust 1 pkt. 1 i 3 w/w rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: tj. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i **60 lat dla mężczyzn, oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.**

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maj 1985r. (sygn. III UZP 5/85) stwierdził, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia z zakładu pracy.

Nadto art. 473 k.p.c. stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron.

Przenosząc powyższe na niniejszą sprawę to należy zauważyć, iż organ rentowy ustalił odwołującemu, że posiada ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a dokładnie 19 lat o miesiący 1 dzień (decyzja z dnia 18.06.2014r.).

Odwołujący się ukończył 60 lat w dniu 18.01.2014r. Obecnie jedyną kwestią sporną była okoliczność posiadania przez wnioskodawcę na dzień 1.01.1999r. wymaganego łącznego stażu pracy 25 lat. Organ rentowy uwzględnił mu 24 lata 3 miesiące i 11 dni i nie zaliczył do tych okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 1 kwietnia 1973r. do 31 sierpnia 1974r. Kwestia ta była zatem przedmiotem postępowania dowodowego przed Sądem.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy, wlicza się pracownikowi także przypadające po dniu 31 grudnia 1982 r. okresy pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin. Zaś zgodnie z treścią art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j: Dz. U. 2013 r. poz. 1403) za domownika rozumie się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym

lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, jak również stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Ponadto zgodnie z dyspozycją **art. 10 ust. 1 pkt 2 i 3** ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 lipca 1977 roku okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia **oraz przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli ustalone okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.**

W wyroku z dnia 3 grudnia 2004 roku (sygn. II UK 59/2004) Sąd Najwyższy wypowiedział pogląd, iż przepis art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dopuszcza wyjątkowo możliwość traktowania okresów pracy w gospodarstwie rolnym tak jak okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresów składkowych i nieskładkowych. Ponadto w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego zapadłych w poprzednim stanie prawnym, nadal aktualnych, jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, przyjmowano wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r. II UKN 96/96; wyrok z dnia 7 listopada 1997 r. II UKN 318/97, wyrok z dnia 13 listopada 1998 r. II UKN 299/98; wyrok z dnia 9 listopada 1999 r. II UKN 190/99, wyrok z dnia 10 maja 2000 r. II UKN 535/99).

W oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów, zeznań świadków i odwołującego się **ustalił Sąd, że E. F. pracował w gospodarstwie rolnym przyszyłych teściów w okresie od 1 kwietnia 1973r. do 31 sierpnia 1974r. stale, czyli codziennie i w wymiarze czasu pracy co najmniej 4 godziny dziennie.** W ocenie Sądu zebrany materiał dowodowy daje podstawy do takich ustaleń. Zeznania wnioskodawcy co do tej pracy są zgodne z zeznaniami świadków, a ponadto są spójne i zgodne z doświadczeniem życiowym. To, że w części z tego okresu (do czerwca 1974r.) uczęszczał do Technikum Mechanicznego w W., nie daje podstaw do stwierdzenia, iż nie pracował w gospodarstwie rolnym w wymaganym wymiarze czasowym. Jak wynika z materiału dowodowego, odwołujący się godził naukę w szkole z pracą na gospodarstwie w taki sposób, że był w stanie codziennie pracować na gospodarstwie co najmniej po 4 godziny.

Sąd tutaj uznał za celowe zwrócić uwagę na komentarz doktryny ze wskazanej przez organ rentowy publikacji: Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Komentarz pod redakcją Kamila Antanowa, Zakamycze 2004r., str. 83, dotyczący powołanych przez organ rentowy za w/w autorem orzeczeniami, mianowicie: „ w powyższych orzeczeniach kładzie się nacisk na stałość wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, co nie musi jeszcze oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, ale gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej”.

Oprócz faktu i rozmiaru pracy w gospodarstwie rolnym należało także dokonać analizy sytuacji odwołującego w kontekście tym, czy można uznać go za domownika A. i K. K. (1), u których pracował na gospodarstwie rolnym

W wyroku z dnia 28 czerwca 1994 roku, III AUr 206/94 Sąd Apelacyjny w Rzeszowie uznał, iż sam fakt zamieszkiwania wspólnie z rodzicami w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia nie daje podstaw dla przypisania takiej osobie statusu domownika. Nie wystarczające byłoby również ustalenie, że pomaga on w gospodarstwie rolnym dorywczo, np. w przypadku dwuzawodowca (...). Sąd Apelacyjny wskazał, iż stała praca w gospodarstwie rolnym wymaga pewnego psychicznego nastawienia polegającego na wiązaniu się w pewnym okresie czasu z gospodarstwem rolnym i nie szukaniu stałego zatrudnienia poza nim.

Wymagane nastawienie psychiczne u odwołującego się w niniejszej sprawie potwierdzają jego zeznania oraz zeznania świadków. Doświadczenie życiowe i zasady prawidłowego rozumowania nakazują uznać, iż wnioskodawca, któremu podobala się praca w gospodarstwie rolnym i życie na wsi, miał tutaj lepsze warunki mieszkaniowe niż dotychczas, gdyż w W. mieszkał w dwupokojowym mieszkaniu z rodzicami i trojgiem rodzeństwa, ponadto był związany uczuciowo

z córką gospodarzy, to w tej sytuacji z pewnością emocjonalnie związał się z tą rodziną, przez którą też był traktowany jako członek rodziny.

Warto także zaprezentować pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 roku, sygn. II UKN 155/2000, zgodnie z którym przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach nie jest wyraźnie adresowany do osób objętych ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym (domowników), ani do osób zatrudnionych w gospodarstwie rolnym na podstawie umowy o pracę (pracowników); reguluje kwestie stażu emerytalnego wymaganego od innych ubezpieczonych niż rolnicy, w którym okres pracy w gospodarstwie rolnym jest okresem zaliczanym wprost, niezależnie od uregulowań z ustawy o ubezpieczeniu społecznym, i traktowanym jak okres składkowy

Domownikiem zgodnie z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim jego sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie, a nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Ustawa nie wymaga, tak jak poprzednie przepisy, by praca w gospodarstwie rolnym stanowiła dla domownika główne źródło jego utrzymania. Omawiana ustawa szerzej ujmuje także pojęcie pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym - warunek ten bowiem uważa się za spełniony, gdy domownik zamieszkuje na terenie gospodarstwa rolnego lub w jego bliskim sąsiedztwie. W praktyce nie jest zatem wykluczone, że domownikami korzystającymi z ubezpieczenia rolniczego będą osoby dość luźno związane z rolnikiem i jego gospodarstwem rolnym bądź wręcz osoby wykonujące w nim pracę w charakterze pracownika, bez sformalizowania tej sytuacji w postaci zawarcia umowy o pracę.

Organ rentowy podnosi, iż odwołujący się nie był domownikiem w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem była obcą osobą dla właścicieli gospodarstwa rolnego.

Z tym stanowiskiem Sąd nie zgadza się. Wnioskodawcę należy uznać za domownika i osobę bliską dla właścicieli gospodarstwa. Przyjęcie przez nich odwołującego do swojego domu z pewnością nie wiązało się tylko z chęcią zdobycia pomocy w pracy na gospodarstwie, ale musiało wynikać z poczucia więzi z uwagi na związek odwołującego z ich córką i ich plany na przyszłość zawarcia małżeństwa. Odwołujący zaś mieszkając na gospodarstwie miał zaspokojoną całość swych potrzeb życiowych, centrum jego życia znajdowało się u nich w domu, gospodarze zapewniali mu mieszkanie, wyżywienie. Uczestniczył w prowadzeniu z nimi wspólnego gospodarstwa domowego i rolnego.

Reasumując uznał Sąd, że odwołujący się udowodnił w postępowaniu sądowym, że pracował w przedmiotowym okresie na gospodarstwie rolnym w wymiarze ponad 4 godziny dziennie i był tam domownikiem. Okres ten powinien więc zostać zaliczony do okresu składkowego w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w zakresie niezbędnym do uzyskania świadczeń, jako okres uzupełniający.

Po uwzględnieniu powyższego okresu, odwołujący legitymuje się wymaganym łącznym wymiarem 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Przepis art. 129 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Odwołujący się E. F. ukończył 60 lat w dniu 18 stycznia 2014 roku. Wniosek o emeryturę złożył 28 marca 2014r. Zatem prawo do emerytury nabył od 1 dnia miesiąca złożenia wniosku, czyli od 1 marca 2014r.

Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.